

HUDBA
V TRNAVSKEJ KATEDRÁLE
MUSIC IN TRNAVA CATHEDRAL

STANISLAV ŠURIN
ORGAN

*Za umožnenie nahrávky v priestoroch katedrály a pomoc pri jej realizácii ďakujeme Mons. Jánovi Oroschovi, biskupovi a generálnemu vikárovi Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy a diakonovi Vladimírovi Ondášovi.
Thanks to Mons. Ján Orosch, bishop and general vicar of the Bratislava-Trnava Archdiocese and deacon Vladimír Ondáš for making it possible to record in the cathedral.*

*Nahrávka bola realizovaná vďaka príspevku z dotácií mesta Trnava.
The recording was achieved thanks to a contribution from the Trnava City fund .*

HUDBA V TRNAVSKEJ KATEDRÁLE STANISLAV ŠURIN, ORGAN • RASTISLAV SUCHAN, TRÚBKÁ**Johann PACHELBEL (1653 – 1706)**

1. Aria Quarta (Hexachordum Apollinis) 8:46
-

Daniel PURCELL (1664 – 1717) Sonata in C

2. Allegro 0:46
3. Adagio 0:55
4. Allegro 1:26
-

John STANLEY (1712 – 1786)**Voluntary VIII in D minor**

5. Allegro 2:36
6. Adagio 1:58
7. Allegro (Fugue) 4:24
-

Daniel PURCELL (1664 – 1717) Sonata in D

8. Allegro 0:58
9. Adagio 1:02
10. Allegro 1:03
-

Georg Friedrich HÄNDEL (1685 – 1759) Voluntary III (from 6 Voluntaries)

11. Slow 1:14
12. Allegro 1:09
13. Largo 0:37
14. Fugue 1:05
-

**Antonio VIVALDI (1678 – 1741) / Johann Sebastian BACH (1685 – 1750)
Concerto II (a-Moll), BWV 593**

15. Allegro 4:13
16. Adagio 4:13
17. Allegro 5:05
-

Johann Sebastian BACH (1685 – 1750)

18. Liebster Jesu, wir sind hier, BWV 731 2:42
-

Felix MENDELSSOHN (1809 – 1847) Sonate II, Op. 65, 2 (c-Moll)

19. Grave 1:23
20. Adagio 3:18
21. Allegro maestoso e vivace 1:56
22. Allegro moderato (Fuga) 3:43
-

Total Time 55:28

Kostol sv. Jána Krstiteľa v Trnave, ktorý je v súčasnosti katedrálным chrámom bratislavsko – trnavskej arcidiecézy je známy pod viacerými menami. Postavili ho v roku 1628 – 1639 jezuiti ako svoj kostol, a nakoľko spravovali aj univerzitu, je kostol známy aj ako univerzitný. V roku 1777 univerzitu z Trnavy presťahovali do Budína a od 1783 jej bývalé objekty získal vojenský erár. Do objektov sa nasťahovali vojskai vyslúžilci a kostol bol známy ako „Invalidovňa“.

Neskôr kostol slúžil gymnáziu a bol označovaný ako gymnaziálny. Od roku 1977 je katedrálным chrámom. Zatiaľ, čo o katedrále máme ako o významnej architektonickej a výtvarnej pamiatke celý rad článkov a štúdií, sú informácie o organe veľmi strohé. V kanonickej vizitácii z roku 1823 sa zachovala informácia, že v kostole bol dvojitý chór a na spodnom chóre stál dobrý organ. Blížšie údaje o počte manuálov a počte registrov neboli uvedené. V roku 1872 nechal vojenský erár postaviť súčasný organ. Dvojmanuálový, 18 registrový organ objednali u Martina Šaška z Brezovej pod Bradlom, ktorý bol jednoznačne vedúcou osobnosťou slovenského organárstva 19. storočia. Organ stál 3500 zlatých. Šaško stál pred vážnou úlohou, do obrovského priestoru kostola postaviť za relatívne málo peňazí organ, ktorý by ho čo najlepšie ozvučil. Šaško, ako svedčia organy v Békési, Mezöberényi (MR), Myjave a v Jablonici, bol samozrejme schopný postaviť aj oveľa väčší nástroj. Vedel postaviť aj tridsaťdva stopový register, Pozauna 16', prípadne minimálne Kvintbas 10 ^{2/3}' na vytvorenie tzv. akustického tridsaťdva stopového registra. Na to však nestačili finančné prostriedky. Daným podmienkam sa snažil prispôbiť aspoň menzúrami Princípálu 8' a Oktávy 4' hlavného stroja, ktoré sú oproti jeho bežným princípálom o dva poltóny širšie menzúrované. Princípál 4' na II. manuáli je už užší, so sláčíkovým zafarbením. Okrem 18 znejúcich registrov (8/5/5) má organ manuálovú spojku, oktavový spojku na hlavnom stroji a tremulant pre II. manuál. Organ mal aj šľapky nad pedálovou klaviatúrou Forte a Piano pre hlavný stroj a II. manuál. Dvojica šľapiek v pravo doteraz zapína resp. vypína naraz registre Oktáva major 4', Mixtura a Flauta dutá 4', obdobná dvojica vľavo ovládala registre II. manuálu Dolce 4', Princípál 4' a Oktáva 2'. Týmito zariadeniami sa Šaško snažil vyhovieť požiadavke romantizmu po náhlych dynamických zmenách. Manuálové klaviatúry s rozsahom od C po F³ zodpovedajú štandardu tej doby v Uhorsku. Pedálová klaviatúra s rozsahom C-c¹ je menšia ako vtedy zaužívaný rozsah C-d¹, ale predsa len väčšia ako klaviatúry s rozsahom C - F⁰, aplikované Šaškom dokonca aj na niektorých dvojmanuálových organoch, pričom tónový rozsah niektorých registrov môže byť obmedzený len na veľkú oktavu. Usporiadanie pedálových klávesov je rovnobežné a konkávne. Organ nemá pedálovú spojku, ktorá nakoniec v Šaškových nástrojoch býva zriedkavá.

Organ v Trnavskej katedrále prešiel v priebehu svojej existencie viacerými opravami a zmenami. Ani o nich však nenachádzame dôsledné záznamy. Vieme, že v júli v roku 1905 firma Rieger

namontovala do organa pedálovú spojku. Pri tej príležitosti demontovala šľapky nad pedálovou klaviatúrou vľavo, ktoré zapínali, resp. vypínali tri registre II. manuálu. Z časti pôvodných šľapiiek z dubového dreva zhotovili zapínanie pedálovej spojky. Ovládanie pedálovej spojky pripojili na registrové manubrium Šaškovo tremulantu II. manuálu, ktorý síce odpojili, ale našťastie ponechali v organe. Túto opravu organa kladieme do súvislosti so stavbou dvoch nových organov, ktoré firma Rieger stavala v tom roku v Trnave, a to v uršulínskom Kostole sv. Anny (opus 1173) a vo františkánskom Kostole sv. Jakuba (opus 1177). Začiatkom roku 1917 máme zaznamenanú ďalšiu opravu organa, ktorú tiež realizovala firma Rieger a týkala sa výmeny pôvodného Šaškovo organového mecha za nový plavákový mech s čerpacím mehom klinovým. Pri tej príležitosti montéri János Oláh a Sándor Nagy nástroj aj naladili. Celkové náklady na opravu predstavovali 1300 korún, z toho 800 korún zaplatilo gymnázium. Len o niečo neskôr, pravdepodobne na jeseň roku 1917 (prípadne začiatkom roku 1918) zrekvirovali 35 pôvodných prospektových píšťal z kvalitného organového kovu. Po 1. svetovej vojne boli tieto nahradené menejhodnotnými zinkovými píšťalami. Nevieme ani kedy boli tieto práce urobené, ani ktorá firma ich realizovala, ba nevieme, či už pri tejto príležitosti bol urobený zásah do píšťalového materiálu väčšiny registrov organa. Píšťalový materiál kovových registrov bol zrejme poškodený nešetrným ladením a tak sa ho, pravdepodobne firma Rieger, rozhodla opraviť. Pokrivené a potrhané ústia kovových píšťal zarovnali, na väčšinu kovových cylindrických píšťal dali posuvné „ladiace prstence“ z pružného oceleového plechu. Pri lievikových píšťalách sa takýto postup nedal realizovať, preto ich o poltón presadili (z píšťal signovaných hodnotou c urobili píšťaly cis atď). Píšťaly pre tóny c⁰, resp. c¹ vyrobili nové. Toto opatrenie sa týka registrov Violy d Gamba 8´ a Flauty dutej 8´ (na pôvodnom terčíku registrového manubria je označenie Gemshorn 8´) I. manuálu a registrov II. manuálu Dulciana 8´ a Dolce 4´. Nakoľko „ladiace prstence“ firma Rieger používa až v 30. rokoch 20. storočia, sa domnievame, že aj táto úprava píšťalového materiálu sa realizovala v 30. alebo 40. rokoch 20. storočia. V máji roku 1945 realizoval bližšie nešpecifikovanú opravu organa Rakovský Béla zo Szegedu-Budapesti. Menej podstatné opravy sa realizovali aj po II. svetovej vojne. Nevieme však, kedy prestala fungovať pedálová spojka, ktorá v organe mala svoje opodstatnenie.

I. MANUÁL (HW), C – f³

Registre stoja na vzdušnici v poradí od prospektu:

Principal	8' (C – h v prospekte)
Octav maior	4' (C – B v prospekte)
Mixtura V	2 2/3', 4-5x
Hohlflöte	4'
Flaut maior	8'
Viola di Gamba	8'
Gemshorn	8' (flauta dutá)
Bordon	16'

II. MANUÁL, C – f³

Registre stoja na vzdušnici v poradí odpredu (od ladiacej lavičky):

Octava	2' (flautová menzúra, od c preŕukujúce píšťaly)
Principal	4'
Dolce	4' (flautová menzúra)
Solicinal	8'
Dulciana	8' (flautová menzúra)

PEDÁL, C – c¹

Princ Bass	16'
Sub Bass	16'
Octav Bass	8'
Violon	8'
Violin	4'

Manuálová spojka sa ovláda registrovým manubriom vpravo hore. Na registrovom terčiku je označená názvom Copula. Oktávová spojka I. manuálu (od h⁰ nadol ako subspojka, od c¹ nahor ako superspojka) sa ovláda registrovým manubriom vpravo, pod ostatnými manubriami. Na registrovom terčiku je tiež označená názvom Copula. Traktúry sú mechanické. Nad pedálovou klaviatúrou vpravo je dvojica masívnych drevených ťapiek (HW – piano, HW – forte). Vľavo nad pedálovou klaviatúrou bola rovnaká dvojica ťapiek ako pevné kombinácie II. manuálu. V súčasnosti sú ťapky demontované a otvory po nich „zaslepené“.

Marian Alojz Mayer

Rastislav Suchan získal počas štúdií na Konzervatóriu v Bratislave 1. cenu na súťaži slovenských konzervatórií. V lete roku 1990 absolvoval turné so symfonickým orchestrom „Orchestre des Jeunes de toute l'Europe“ nadácie sira Jehudi Menuhina. VŠMU v Bratislave vyštudoval pod vedením doc. Kamila Roška. V roku 1992 sa zúčastnil kurzov v rakúskom Grieskirchene (Pierre Thibauda, Ack van Royen). Pôsobil ako prvý trúbkar orchestra opery a baletu Slovenského národného divadla. V súčasnosti je 1. sólo-trúbkarom Slovenskej filharmónie. Ako sólista vystúpil so Slovenskou filharmóniou, Slovenským komorným orchestrom Bohdana Warchala, ŠKO Žilina, Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu, Mladými bratislavskými sólistami a ďalšími. Okrem toho sa pravidelne venuje komornej hudbe v Slovak Brass Quintete a Nova Brass (Rakúsko) a interpretácii jazzovej hudby 20. a 30. rokov XX. storočia ako člen orchestra Bratislava Hot Serenaders. V apríli roku 2005 sa stal laureátom ocenenia Zlatá nota Slovenskej sporiteľne najlepším mladým umelcom. Na Vysokej škole múzických umení v Bratislave je aktívny ako pedagóg. V tomto roku úspešne ukončil doktorandské štúdium.

Stanislav Šurin sa narodil v roku 1971 v Trnave. Po maturite na Strednej priemyselnej škole stavebnej v Trnave študoval hru na organe na Konzervatóriu v Bratislave, na Diecéznom konzervatóriu vo Viedni a Vysokej škole múzických umení v Bratislave v triede prof. Ivana Sokola. V rokoch 1991-1995 bol organistom v Dóme sv. Martina v Bratislave. Ako organista účinkoval na mnohých mediálnych prenosoch bohoslužieb (inauguráciách všetkých slovenských prezidentov po roku 1989, návštev pápeža Jána Pavla II. atď). Ako sólista uviedol s orchestrom Slovenskej filharmónie organové symfónie A. Guilmanta a C. Saint-Saënsa, Glagolskú omšu, Suchoňovu Symfonickú fantáziu na B. A. C. H., VIII. symfóniu G. Mahlera. Organové sólo hral pri premiérovom uvedení Janáčkovej Glagolskej omše na Tchajwane v roku 2000 s National Symphony Orchestra Taiwan. Organové recitály hral vo viacerých štátoch Európy, v USA, Mexiku a v Kanade. Svoje profilové CD nahral v katedrále rakúskeho mesta Graz, CD s dielami J. S. Bacha nahral v Schubertkirche vo Viedni. Je zakladateľom a organizátorom organových festivalov v Trnave, Piešťanoch a Skalici. V rokoch 1999-2002 bol šéfredaktorom Adoramus Te - časopisu pre duchovnú hudbu. Aktívne sa zaoberá históriou organárstva, ako aj jeho súčasným vývojom. V roku 2000 zorganizoval prvú organologickú konferenciu na Slovensku, ktorá sa konala v Bratislave. Hru na organe vyučuje na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Doktorandské štúdium v odbore Kirchenmusik absolvoval na Hudobnej univerzite v Grazi pod vedením prof. Johanna Trummera. V rokoch 2006-2007 pôsobil vo funkcii diecézneho hudobníka Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy.

The church of St John the Baptist in Trnava, which is at present the cathedral church of the Bratislava-Trnava archdiocese, is known by several names. The Jesuits built it as their church in 1628-1639 and, because they managed the university too, the church is also known as the university church. In 1777 the university moved from Trnava to Buda and from 1783 the military treasury acquired its former buildings. Military veterans moved into the buildings and the church was known as the “Veterans” church. Later the church served as a high school and was designated accordingly. From 1977 it has been the cathedral. Whereas we have a whole series of articles and studies on the cathedral as an outstanding architectural and artistic memorial, information about the organ is very limited. Information preserved from the canonic visitation of 1823 shows that the church had a double gallery; on the lower gallery there stood a good organ. Further information regarding the number of manuals and stops was not stated. In 1872 the military treasury allowed the present organ to be built. The two manual, 18 stop, organ was ordered from Martin Šaško, Brezova pod Bradlom, who was unequivocally the leading personality in 19th century Slovak organ building. The organ cost 3500 florins. Šaško had the stern task of building into the church’s enormous space for relatively little money an organ which would sound like the best. As the organs in Békés, Mezőberény, Myjava and Jablonica testify, Šaško was of course capable of building a much bigger instrument. He knew how to build a 32ft stop, Posaune 16’, maybe basically a Quintbass 10’ to create the so-called acoustic 32ft stop. Financial means for that, however, were insufficient. He tried to accommodate to the given conditions by scaling the Principal 8’ and Octava 4’ of the Great organ two semitones wider which was against his usual practice. Principal 4’ on Manual II is however narrower, with a string timbre. Besides 18 speaking stops (8/5/5), the organ has an intermanual coupler, an octave coupler on the Great and a tremulant for Manual II. The organ also has levers over the pedalboard Forte and Piano for the Great and for Manual II. A pair of levers on the right bring on/take off the Octava major 4’, Mixtura and Flutea dutá 4’ simultaneously, a similar pair on the left control the Manual II stops Dolce 4’, Principal 4’ and Octava 2’. By means of these accessories, Šaško tried to satisfy the requirements of romanticism for speedy dynamic changes. The manual keyboard compasses of C – f³ meet the standard of the time in Hungary. The pedalboard compass of C – c¹ is smaller than the contemporary compass of C – d¹ but nevertheless was greater than keyboards with a C – f⁰ compass used by Šaško even on several two manual organs whereby the tonal compass of some stops can be restricted only to the bass octave. The layout of the Pedal keys is parallel and concave. The organ did not have a pedal coupler which usually is a rarity in Šaško’s instruments. The organ in Trnava Cathedral has gone through a number of repairs and changes during

its existence. We have, however, found no consistent records of them. We know that in July 1905 the Rieger firm installed a pedal coupler. The occasion was used to remove the levers on the left above the pedalboard which brought on/took off three Manual II stops. The pedal coupler's actuating lever was made up from a part of the original oak levers. They connected the control of the pedal coupler to the stopknob of Šaško's Manual II tremulant which was no doubt disconnected but fortunately left in the organ. We put this repair of the organ into the context of the construction of two new organs which Rieger built in Trnava in the same year, that is, in the Ursuline church of St Anna (opus 1173) and in the Franciscan church of St James (opus 1177). At the beginning of 1917 we have a further recorded repair to the organ also carried out by Rieger which concerned changing Šaško's original bellows for a new swimmer bellows with a wedge feeder. At the same time the installers János Oláh and Sándor Nagy tuned the instrument. The complete costs for the repairs came to 1300 crowns, 800 of which were paid by the grammar school. Only somewhat later, probably in the autumn of 1917 (or the beginning of 1918), were 35 original, good-quality metal pipes requisitioned. After the First World War these were replaced by poorer-quality zinc pipes. We do not know when this work was done nor which firm did it, neither do we know whether it was as early as this occasion when there was interference with the pipework of most of the organ's stops. The metal pipes were apparently damaged by careless tuning and so it was decided, probably by Rieger, to repair them. The bent and torn mouths of the metal pipes were straightened and most of the cylindrical pipes were given movable, steel-plated tuning slides. Such a procedure could not be carried out on the outward tapering pipes so they were rescaled by a semitone (pipes marked c were made to sound c# etc). The pipes for c⁰ or c¹ were made new. This arrangement affects the Manual I stops Viola da Gamba 8' and Flute dutá 8' (on the original stopknob it is identified as Gemshorn 8') and the Manual II stops Dulciana 8' and Dolce 4'. Since Rieger has used tuning slides only since the 1930s, we imagine the changes to the pipework were carried out in the 1930s or 1940s. Unspecified repairs were carried out in May 1945 by Rakovský Béla from Szeged-Budapest. Less significant repairs were made after the Second World War also. However, we do not know when the pedal coupler, which had a reason to be in the organ, ceased to function.

Manual I (Great organ), C – f³

Stops stand on the soundboard in the following order from the prospect:

Principal	8' (C – h in the prospect)
Octav maior	4' (C – B in the prospect)
Mixtura V	2 2/3', 4-5x
Hohlflöte	4'
Flaut maior	8'
Viola di Gamba	8'
Gemshorn	8' (Hohlflöte)
Bordon	16'

Manual II, C – f³

Stops stand on the soundboard in the following order from the front ie the passage-board:

Octava	2' (harmonic pipes from c, flute scale)
Principal	4'
Dolce	4' (flute scale)
Solicinal	8'
Dulciana	8' (flute scale)

Pedal, C – c¹

Princ Bass	16'
Sub Bass	16'
Octav Bass	8'
Violon	8'
Violin	4'

The inter-manual coupler is operated by a stop up on the right. It is identified as: Copula. Manual I's octave coupler (from h⁰ down as a sub octave coupler, from c¹ up as a super octave coupler) is operated by a stop on the right under the other stops. It is also identified as: Copula. The actions are mechanical.

Over the pedalboard to the right there is a pair of solid wood pedals (HW (Great) – piano, Great – forte). Over the pedalboard to the left was a matching pair of pedals operating the Manual II fixed combinations – at present the pedals are disconnected and the openings for them blanked off.

Marian Alojz Mayer

During his studies at the Bratislava Conservatory, **Rastislav Suchan** won First Prize at the Slovak Conservatories' Competition. In the summer of 1990 he completed a tour with the symphony orchestra "Orchestre des Jeunes de toute l'Europe" of the Sir Yehudi Menuhin Foundation. At the Bratislava Academy of Music and Drama he studied under Assistant Professor Kamil Roško. In 1992 he participated in courses at Austria's Grieskirchen (Pierre Thibaud, Ack van Royen). He has worked as first trumpet in the opera and ballet orchestra of the Slovak National Theatre. At present he is first solo trumpet in the Slovak Philharmonic. As a soloist he has performed with the Slovak Philharmonic, the Slovak Chamber Orchestra Bohdan Warchal, the Žilina State Chamber Orchestra, the Slovak Radio Symphony Orchestra, the Young Bratislava Soloists and others. Besides this he regularly devotes himself to chamber music in the Slovak Brass Quintet and Nova Brass (Austria) and the performance of 1920/1930s jazz music as a member of the Bratislava Hot Serenaders. In April 2005 he became a laureate of the prize "Golden note of the Slovenská Sporiteľná (Slovak Insurance Company) as the best young artist. He is a teacher at the Bratislava Academy of Music and Drama. This year he successfully completed doctoral studies.

Stanislav Šurin was born in Trnava in 1971. After passing his examinations at the Secondary Industrial School for Building in Trnava, he studied organ at the Bratislava Conservatory, at the Diocesan Conservatory in Vienna and the Academy of Music and Drama in Bratislava under Professor Ivan Sokol. From 1991 to 1995 he was organist at St Martin's Cathedral in Bratislava. He has taken part as organist in many holy services transmitted on the media (inauguration of all the Slovak presidents since 1989, the visit of Pope John Paul II etc). As a soloist with the Slovak Philharmonic, he has performed the organ symphonies of A. Guilmant and C. Saint-Saens, the Glagolitic Mass, Suchoň's Symphonic Fantasia on B.A.C.H., G. Mahler's 8th symphony. At the premiere performance of Janaček's Glagolitic Mass in Taiwan in 2000, he played the organ solo with the National Symphony Orchestra Taiwan. He has given organ recitals in many European states, in the USA, Mexico and Canada. He recorded his "profile" CD in Graz Cathedral (Austria) and recorded works by J. S. Bach in Vienna's Schubertkirche. He is the founder and organiser of organ festivals in Trnava, Piešťany and Skalica. From 1999 to 2002 he was chief editor of Adoramus Te – a magazine dealing with sacred music. He is actively involved in the history of organ building and also its contemporary development. In 2000 he organised the first organological conference in Slovakia which took place in Bratislava. He teaches organ in the Catholic University, Ružomberok. He is completing a doctorate in church music at the Graz University of Music under Professor Johann Trummer. In the years 2006-2007 he acted as the Diocesan Musician of the Bratislava-Trnava archdiocese.

AP 0029-2-031